

ויהי חושך

היוצאים מסיטואציות משפחתיות ונהפכים בהדרגה לסיוטים סוֹ-ריאליסטיים. זו כתיבה פרוידיאנית מאוד ועם זאת מדרשית מאוד. ובמדרש כמו במדרש: אין מביך ואין נמוך. הכל פיזי לגמרי. העולם הדתי, חפצי הקודש, עוברים הנמ"כה. הריון שמוליד שטריימל, אשת המספר שנרסקים לה שופרות ונהי פכת לאיל.

זה ספר לא מהוקצע. גס. נמוך. "חסר תרבות". שטותניקי. בלי מסורת ספרותית ישראלית. היישר מתוך השחור. לכן הוא כל כך אחר. כל כך מפתיע ומטלטל בנוף הספרותי שלנו

המשך בעמוד הבא

זה ספר לא מהוקצע. גס. נמוך. "חסר תרבות". שטותניקי. בלי מסורת ספרותית ישראלית. היישר מתוך השחור. לכן הוא כל כך אחר, מפתיע ומטלטל בנוף הספרותי שלנו

סטיית שאנחנו כה מורגלים בה עד שהיא נדמית לנו כאילו אין כתיבה עברית ראויה לשמה אלא חייטוט אינסופי ברגשות ובכישלונות. אמת, גם המספר שלנו חסר אונים, אבל איזה אנטי גיבור זה. לא מע־כשיו ולא מכאן.

זה אוסף סיפורים קצרים, קצר-צרים, חלומות, של מחבר אנונימי,

ירועים בציבור. הצעות ביקורתיות, לעתים סמי פורנוגרפיות, על ידי מתווכים ש"היו שם"; רומנטיקה של חזרה בתשובה והתחזקות; וכתיבה על העולם הישן והטוב של בית סבא. אם תרצו: ישראל סגל, נעה ירון וחיים סבתו, בהתאמה.

משהו אחר לגמרי מתרחש כאן. שונה לחלוטין מהכתיבה הנרקיסית

פפר עלטה
• הוצאת רסלינג, 195 עמודים, 58 שקלים

ישי רוזן-צבי

ספרות עברית

"חלמתי שאני בסדום של קדושה. ואני בא לנשק את המזווה בכניסה, ואני רואה שמישהו מנשק את המזווה נשיקה מגעילה וחושנית להפליא, מוציא את הלשון, ממש בועל אותה. איכס, מי ירצה לנשק אותה אחרי?"

שלושה סוגי כתיבה "חרדית" (במובנים מדויקים יותר או פחות)

הירח שומר עליהם:
על "מולו וצגאי"
אילנה זפרן. 15

לפתוח את כספת הנפש:
על "היפנוזה"
גבריאל בוקובזה. 12

מחניבעל עד גלעד שליט:
על "שבויים"
יובל אלבשן. 10

יהיה חושך

פרותי המוגבל שלנו. איוב היה נאצי עם כלב רועה גרמני (זה לא כך כך מופרך, הכלב. ראו איוב ל, א); תורה של דינזואורים שכולה דרשה על הפסוק "ואת התניני נים הגדולים"; "ממטרון" שהוא מלאך הממטרות; אשה מזהב במ" קום זו שיוורת לבור להביא את התורה; וארמו"ר שמשמש שט" ריימלים של חתנים ("זכות הזנב הראשון"). נונסנס מן השטעטל. מעין עוזי וייל שהזדווג עם חיים גרדה.

הכל אסור, הכל מחוץ לת" חום, ולכן הכל מושג. "חלמתי שיצר הרע מנסה לפתות אותי, ואני אומר לו: חבל לך. אתה יודע למה? כי אין לי אשליות. והוא אומר: דווקא יש לך. והוא מביא לי סטודנטית מופקרת עם עור, ששואלת אותי מה אדם שחור כמוך עושה כאן במרתפים של האוניברסיטה." "שחורים" במ" רתפי האוניברסיטה (מן הסתם המכוני לתצלומי כתב יד במרתפי הספרייה הלאומית בגבעת רם) לא קשה למצוא בירושלים. אבל איפה עוד נמצא תיאור כמו "סטודנטית מופקרת עם עור"? מי כותב ככה? וכך למשל נראה שיר השירים: "העיניים יונים קטנות. אפה הוא מגדל. השערות שלה הן עור עזים מסריחות (...). בחזה יוצאים ממנה שני עופרים. הם דווקא חמודים אבל נראים רעבים ואני מפתח שינשכו אותי".

צריך לומר: לא הכל טוב. לא הכל עובד. יש הרבה חודרות. וכי שום פנים לא מומלץ לנסות ולק" רוא בבת אחת. למעשה, לא ברור לי בכלל שספר כרוך הוא המת" כונת הנכונה לטקסט אינטרנטי כזה. אבל אלה זוטות. נוצרה כאן שפה. אחרת לגמרי. מובהקת לג" מדי. מתפוצצת מפוטנציאל. כמה פעמים רואים משהו חדש באמת במקומותינו?

במקומות המדויקים שלו נהפך הטקסט למעין אנטי סיפור חסירי. הסיטרא אחרא של הסיפור היהודי טוב הלב. הנה למשל כך נפתח סיפורי: "חלמתי שאני זקן, ואני גדל בחצה. והילדים שלי בבית חוטאים גדולים. חוטאים גדולים גדולים (...). וכל הבחורות משת" געות עליהם, רק כדי לדעת מה פירוש גדולים גדולים". התפאורה פשוטה, סגפנית. רק כמה דמיונות החוזרות שוב ושוב:

נ"ב

נולדה השבוע, 14 ביולי 1916

איור: נורית ספיבק קוברסקי

"מה שעצוב מכל הוא לא הסכנה שאנשים לא יבחינו במעלותינו, אלא שאנשים יניחו שהמעלות שיש לנו הולידו מעלות שאין לנו כלל" נטליה גינצבורג

קת ומצמצמת", נכתב על הכריכה האחורית של הספר. אמת ויציב. אבל הבה נשתהה עוד רגע על תנועת האסוציאציות. זו אינה רק כסות משחקית. העיסוק בקוסמי - כוכבים ורקיעים ושכינה וגן עדן - משקף את הצורך להיחלץ מן המצה, כמוכן, אבל גם את ההרדים התלויים בשערה המאפיינים את הדרשנות הדתית. המספר משת" טה, אבל בו בעת גם בונה עולמות ומחירבם. הנה כך: "צריך היה לש" לוח אסטרונואוט צדיק ללבנה, שזה שם מכובס לשכינה. צעד קטן לא" דם, צעד גדול לאלוקות. ובמקום זה שלחתם גוי, שדרך עליה כמו עפר, וקרא לה ירח".

לא מעט אפשר ללמוד מן הס" פר על העולמות של מחברו, זה הפנימי וזה החיצוני. האשה, הש" כנים, המשפחה. אף אחד לא מבין אותו. הוא מתחבא, שומע נאצות. מרגיש לכוד לגמרי. נאצים בכל מקום. ונשים. המון נשים. והאינ" טרנט הוא גיבור אחד הגיבורים הגדולים של הסיפורים. מאפשר נגישות גמורה, לא מפוקחת, לכל דבר פריצות וכפירה, אבל גם דמוקרטיזציה גמורה של התורה. "אם ההתגלות הבאה של אלוהים תהיה דרך האינטרנט, היא תצט" רך תשתית מתאימה, נכון?" את הבנת העומק התרבותי של מהפ" כת האינטרנט, ואת הנואלות של ניסיון ההנהגה החרדית לשלוט בו, אפשר להתחיל מן הספר הזה. והרבה כפירה בספר. כפיי" רה כפשוטה: אלוהים משקה את השכינה מי סוטה; אלוהים מוליד ילד מפגרי; מנסה להתאבד. איפה עוד מוצאים היום אפיקורסות כזאת? ומאחורי האל המת לא קשה לזהות את מות המאמיי" נים, האמונה. עולם שאבד טעמו. שבורח מעצמו. זה טעמו האמיתי של הספר. זו גם הטרגדיה שלו. שכן למי הוא נכתב? את קוראי "רסלינג", כפירה כזאת הרי לא באמת מטלטלת. בעיניהם היא רק עוד תחבולה ספרותית. המא" בק הקיומי, לחיים ולמוות, אובד לו בדרך לקהל היעה. זה עומק טעמה של הכתיבה האנונימית, של הפסבדונים. הכל היה בעל" טה ונותר בעלטה. "הביס האחרון נתקע לי במקור. אני נחנק. ואני חושב: למה החיים שלי מסתיימים במוות? הייתי הרבה יותר מעריף שיסתיימו כסימן שאלה".

מאחורי האל המת לא קשה לזהות את מות המאמינים, האמונה. עולם שאבד טעמו. שבורח מעצמו. זה טעמו האמיתי של הספר

ואז אכל אותו (בכלי, עבודה זרה כב ע"ב)? צריך לדייק: עוצמת הנוכחות של העולם המדרשי אינה בת" כנים, בשפה או באסוציאציות, אלא ברובד עמוק הרבה יותר: בהעדר הגבולות בין הגדול לקטן, בין הפיזי לרוחני; בספקולציות הקוסמיות שמתערבבות בלי שום קושי עם היומיום, עם הבשר. זו אינה תחבולה רטורית. זה אופן קיום. כי איך מתמודדים עם עור" לם סגור ומסוגר? על ידי הפנטזיה כמוכן, אבל קודם כל על ידי הגוף. מלמטה. "מתחת לוורטואזיות הר" עיונית, מבעד לתנועה הפרועה של האסוציאציות... מבליח מבין החרכים סיפורו של אדם אשר חי במציאות כלכלית ואישית דוח-

אשה, שטריימל, כלבה, עורב, אינ" טרנט, שכנים רעים. פואמה ביתית שאין בה לא אהבה ולא קתרזיס, ושהופכת שוב ושוב לסיוט. הכ" תיבה מתפרקת לאסוציאציות. אין חופש, אין מרחב, לפרוש סיפור שלם. הכל נדרף, מוטרף, מיואש: "אף פעם לא חשבת שאני אמצא אותך כאן. דווקא כאן. בתוך הלי" ווייתן. זו הנקמה האולטימטיבית של התיבה ביונה. חשבתם שאחרי המבול. אסור להיות שיכור. אסור להיות עירום. אסור להיתפס עם המכנסיים למטה. הערבים מק" נאים". ובתוך הטירוף הזה מח" פשים, למרות הכל, אינטימיות: "את מבינה, אני נשוי, מה שאני צריך זה משהי לדבר איתה בכנות מוחלטת. פעם בשבועיים, במקום ציבורי".

אבל הנה הפרדוקס: אותה סביי" בה שיוצרת את הדיכוי והצמצום, מאפשרת בו בעת את החירות הגדולה. הכתיבה, פרועה ופני" טויונרית ככל שתהיה, נטועה במסורת של נועזות תיאולוגית, פנטזיות קוסמיות ופרוורסיה מי" נית. וכי אפשר להיות "סוטה" או "נועז" יותר מן הסיפור בתלמוד הבבלי על הגוי שבעל ירך (פר" לקעו) של עוף שהוא קנה בשוק

פרופ' ישי רוזן צבי הוא ראש המגמה לתלמוד וספרות העת העתיקה בחוג לתרבות עברית באוניברסיטת תל אביב